

AKTYWNOŚĆ MUZYCZNA DZIECKA W PRZEDSZKOLU

praca doktorska, napisana pod kierunkiem dr hab. Lidii Kataryńczuk – Mania, prof. UZ i dr Jolanty Gebreselassie, Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim

Streszczenie

Celem poznawczym, prowadzonych badań, było poznanie współczesnych form aktywności muzycznej dzieci w przedszkolu na tle rozwoju w zakresie sfer: fizycznej, emocjonalnej, społecznej, poznawczej, wykazanie potrzeby aktywności muzycznej dzieci w przedszkolu oraz jej uwarunkowań. Cel teoretyczny obejmował analizę i interpretację badań: zdolności muzycznych dzieci; kompetencji muzycznych nauczycieli wychowania przedszkolnego. W celu uzyskania informacji przeprowadzono: sondaż diagnostyczny w celu określenia kompetencji muzycznych nauczycieli, test – zabawę muzyczną AUDIE, autorstwa Edwina Eliasa Gordona oraz test Średnia miara słuchu muzycznego Gordona (IMMA) do określenia poziomu rozwijających się zdolności muzycznych; obserwacje; analizę indywidualnych przypadków; badania w działaniu oraz wywiad z rodzicami i nauczycielami specjalistami prowadzącymi zajęcia dodatkowe w przedszkolach. Cel praktyczny dotyczył wskazania walorów i sposobów pracy umuzykalniającej, wskazania znaczenia aktywności muzycznej dziecka w przedszkolu dla rozwoju ogólnego, sformułowania rekomendacji dla praktyki pedagogicznej i środowiska akademickiego. Badania miały charakter refleksyjno – weryfikacyjny i zostały oparte o teorię uczenia się muzyki Edwina Eliasa Gordona oraz współczesne teorie rozwoju dziecka. W podejściu badawczym zastosowano triangulację metod jakościowych i ilościowych. Badania przeprowadzono w latach 2017 – 2021.

Pierwsza część pracy miała charakter teoretyczny, opisano w niej metodologiczne podstawy badań własnych. Określono: podmiot i przedmiot badań, cele, problemy i hipotezy, metody, techniki i narzędzia badawcze, dobór i charakterystykę grupy, organizację i przebieg badań. Zaprezentowano badania pilotażowe.

W drugiej części, świetle literatury przedmiotu, przedstawiono rozwój ogólny dziecka w zakresie sfer: fizycznej, poznawczej, społecznej i emocjonalnej. Wyjaśniono pojęcie aktywności muzycznej, kompetencji przyszłości oraz opisano najbliższe środowiska dziecka, które stanowią na tym etapie rozwoju rodzina i przedszkole. Omówiono polską koncepcję wychowania muzycznego dla etapu przedszkola oraz wybrane koncepcje i teorie wychowania muzycznego, na podstawie których została opracowana. W szczegółowy sposób opisano formy aktywności dziecka w przedszkolu, do których należą: śpiew i ćwiczenia mowy, ruch z muzyką i ruch przy muzyce, gra na instrumentach, słuchanie muzyki oraz improwizacja. Opisano specyfikę zajęć umuzykalniających w przedszkolu. Przedstawiono autorskie projekty, z zakresu edukacji muzycznej i sztuk wizualnych, zrealizowane z dziećmi: innowacje, program autorski i warsztat muzyczny, warsztat metodyczny w formie filmu, dla nauczycieli wychowania przedszkolnego, na podstawie teorii uczenia się muzyki E.E. Gordona. W szczegółowy sposób omówiono teorię uczenia się muzyki E. E. Gordona, wyjaśniono pojęcia: improwizacja, audiacja, inkulturacja, kierowanie i nauczanie muzyki. Przedstawiono poziom kompetencji muzycznych nauczycieli wychowania przedszkolnego na podstawie 200 przeprowadzonych ankiet. Z przeprowadzonego sondażu wynika, że w większości placówek zajęcia muzyczne prowadzone są przez nauczycieli specjalistów, którzy realizują je w ramach zajęć dodatkowych – odpłatnych. Poziom kompetencji muzycznych nauczycieli wychowania przedszkolnego jest niewystarczający do realizacji treści programowych z zakresu muzyki.

W trzeciej części dokonano analizy i interpretacji przeprowadzonych badań: test zdolności muzycznych AUDIE i IMMA – przedstawiono wyniki opracowane dla grupy 21 dzieci. Pomiaru dokonano cztery razy, wśród tej samej grupy. Z przeprowadzonych badań, między innymi, sformułowano następujące wnioski: zdolności muzyczne dziecka na etapie przedszkola, zgodnie z teorią E.E. Gordona, rozwijają się. Opis indywidualnych przypadków dotyczył czworga dzieci. Do opisu wykorzystano: diagnozę gotowości szkolnej (SGS), wyniki uzyskane w testach zdolności muzycznych (AUDIE, IMMA), obserwacje, badania w działaniu, informacje uzyskane w wywiadach z rodzicami i opiekunami. W podsumowaniu sformułowano następujące rekomendacje dla praktyki pedagogicznej i środowiska akademickiego: rozwijanie warsztatu metodycznego z zakresu działań muzycznych w edukacji przyszłych nauczycieli; zwiększenie godzin zajęć praktycznych – wykorzystywanie różnych form aktywności muzycznej oraz różnorodnych form pracy – nauczanie przez działanie; muzykowanie z dziećmi; tworzenie programów doskonalenia zawodowego w formie warsztatów obejmujących wszystkie formy aktywności muzycznej; zachęcanie nauczycieli do ewaluacji własnych działań dydaktycznych w zakresie muzyki i ustawicznego podnoszenia swoich kompetencji muzycznych i pedagogicznych.

W podsumowaniu sformułowano następujące rekomendacje dla praktyki pedagogicznej i środowiska akademickiego: rozwijanie warsztatu metodycznego z zakresu działań muzycznych w edukacji przyszłych nauczycieli; zwiększenie godzin zajęć praktycznych – wykorzystywanie różnych form aktywności muzycznej oraz różnorodnych form pracy – nauczanie przez działanie; muzykowanie z dziećmi; tworzenie programów doskonalenia zawodowego w formie warsztatów obejmujących wszystkie formy aktywności muzycznej; zachęcanie nauczycieli do ewaluacji własnych działań dydaktycznych w zakresie muzyki i ustawicznego podnoszenia swoich kompetencji muzycznych i pedagogicznych.